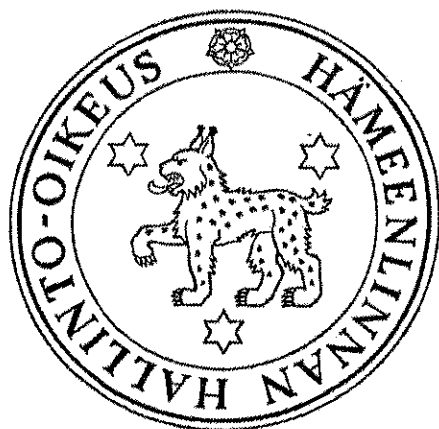

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös

Antopäivä
8.12.2020

Päätösnumero
20/1408/1

Lähetyspäivä
8.12.2020

Diaarinumero
01874/19/6142
02674/19/6142
00214/20/6142
00538/20/6142
00871/20/6142
00898/20/6142

Asiat Valitukset toimeentulotuesta

Valittaja

Päätökset, joista valitetaan

1. Kansaneläkelaitoksen oikaisuvaatimuskeskuksen päätökset 12.–15.8.2019

Kansaneläkelaitos (jäljempänä Kela) on 14.5.2019 tekemällään päätöksellä tarkistanut [REDACTED] marraskuun 2017 perustoimeentulotuen ja hylännyt hakemuksen perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan-lääkekannabisvalmisteeseen marraskuusta 2017 alkaen ja yksityisiin terveydenhuoltokuluihin. [REDACTED] ei ole toimittanut hakemuksen liitteenä uusia lääketieteellisiä asiakirjoja. Lääkekannabisvalmisteeseen ei ole myönnetty perustoimeentulotukea, koska sitä ei voida pitää lääketieteellisesti perusteltuna tarpeellisena terveydenhuoltomenona. Lääketieteellinen tutkimusnäyttö ei tue lääkekannabisvalmisteiden käyttöä kivun hoidossa. Lääkekannabisvalmisteen käyttöä ei ole suunniteltu tai aloitettu yleisesti hyväksytyn hoitokäytännön mukaisesti erikoissairaanhoidon moniammatillisella kipupoliklinikalla, jossa [REDACTED] on ollut hoitoarviossa vuonna 2015 ja samalla on suunniteltu kivun hoitoa kokonaisvaltaisesti. Kipupoliklinikka on ottanut kielteisen kannan lääkekannabisvalmisteen käyttöön [REDACTED] kohdalla. Fimean myöntämä erityislupa ei ole osoitus siitä, että viranomainen on arvioinut lääkehoidon vaikuttavaksi tai turvalliseksi [REDACTED] hoidossa. Asiassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja,

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelinvaihe	Sähköiset yhteystiedot	Faksi
Raatihuoneenkatu 1 13100 HÄMEENLINNA	Arvi Kariston katu 5 13100 HÄMEENLINNA	029 56 42200	Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi Sähköinen asiointipalvelu: https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet	029 56 42269

jonka vuoksi yleisesti hyväksytystä hoitokäytännöstä poikkeava hoitomuoto on perusteltua. Hallinto-oikeuden 17.10.2018 antama päätös ei anna aihetta tarkastella asiaa toisin, koska korkein hallinto-oikeus on 2.11.2018 antamassaan päätöksessä KHO 2018:148 ottanut kantaa Kelan toimivaltaan arvioida terveydenhuoltomenojen tarpeellisuutta. Perustoimeentulotuessa ei ole takautuvaa hakuaikaa. Hakemukset käsitellään hakemuksen saapumiskuukauden alusta alkaen. Yksityisiin terveydenhuoltokuluihin ei myönnetä toimeentulotukea. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kunnat antamaan riittävän terveydenhuollon asukkailleen henkilön terveydentilan edellyttämässä ajassa. Toimeentulotuella ei ole perusteltua kattaa yksityisesti järjestettyjen terveydenhuollon kustannuksia. [REDACTED] voi tarvittaessa hakeutua lääkehoidon tarkistamista varten hoitavalle lääkärille tai julkiseen terveydenhuoltoon.

Kela on 7.6.2019 tekemällään päätöksellä hylännyt [REDACTED] touko-kesäkuun 2019 hakemukset perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen ja yksityisen terveydenhoidon menoihin. Päätöksen perustelujen mukaan lääkevalmistetta ei voida pitää [REDACTED] kohdalla lääketieteellisesti perusteltuna tarpeellisenä terveydenhuoltomenona. Yksityisen terveydenhoidon menot eivät ole perustoimeentulotuessa huomioitavia menoja. Mikäli kunta ei tarjoa tarvittavaa lääkärin hoitoa tai tutkimusta, kunnan on mahdollista järjestää toiminta ostopalveluna yksityisessä terveydenhuollossa.

Kela on 4.7.2019 tekemällään päätöksellä hylännyt [REDACTED] heinä-elokuun 2019 hakemukset perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen, koska valmistetta ei voida pitää [REDACTED] kohdalla lääketieteellisesti perusteltuna tarpeellisenä terveydenhuoltomenona.

Kela on 29.7.2019 tekemällään päätöksellä tarkistanut [REDACTED] heinäkuun 2019 perustoimeentulotuen ja hylännyt hakemuksen perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen, koska valmistetta ei voida pitää [REDACTED] kohdalla lääketieteellisesti perusteltuna tarpeellisenä terveydenhuoltomenona.

Kelan oikaisuvaatimuskeskus on jättänyt [REDACTED] oikaisuvaatimuksen toukokuun 2019 osalta myöhästyneenä tutkimatta ja muilta osin hylännyt sen ja pysyttänyt Kelan päätöksen. Päätöksien perustelujen mukaan toukokuun 2019 toimeentulotukipäätös on postitettu 10.6.2019 ja [REDACTED] katsotaan saaneen päätös tiedoksi 17.6.2019. Oikaisuvaatimus on siten tullut toimittaa Kelaan viimeistään 17.7.2019. [REDACTED] oikaisuvaatimus on saapunut Kelaan 22.7.2019 eli asetetun määräajan jälkeen.

Edelleen päätöksien perustelujen mukaan Kela on 25.9.2017 lähettänyt [REDACTED] kuulemiskirjeen, jonka mukaan lääkekannabista ei voida huomioida jatkossa perustoimeentulotuella sen hetkisten selvitysten perusteella ja [REDACTED] on pyydetty toimittamaan lääketieteellistä lisäselvitystä, jonka perusteella kannabisvalmiste on poikkeuksellisesti [REDACTED] hoidon kannalta tarpeellinen ja välttämätön. [REDACTED] ei ole voinut siten olla oikeutettuja odotuksia lääkekannabiksen huomioimiseksi perustoimeentulotuessa lokakuun 2017 jälkeiselle ajalle. [REDACTED] toimittamien selvityksien perusteella on pyydetty asiantuntijalääkärin arvioita 22.9.2017, 4.12.2017, 18.9.2018, 3.5.2019 ja 4.7.2019 asiassa silloin, kun asiassa ei ole esitetty uutta lääketieteellistä selvitystä. [REDACTED] kannabishoito on aloitettu yksityisneurologin

vastaanotolla. Tutkimusnäyttö ja kansalliset hoitosuosituksot eivät tue lääkekannabisvalmisteen käyttöä minkään kiputilan hoidossa. [REDACTED] lääkitysarviota lääkekannabiksen osalta ei ole tehty hoitosuositusten mukaisesti erikoissairaanhoidon moniammatillisella kipupoliklinikalla, jonka hoidossa [REDACTED] on ollut ja jossa kipujen kokonaisvaltainen hoitosuunnitelma on rakennettu. Erikoissairaanhoidon kipuklinikalla on otettu kielteinen kanta lääkekannabishoitoon. Lääkekannabisvalmisteiden käyttöä [REDACTED] sairauden hoidossa ei voida pitää yleisen hoitokäytännön mukaisena, vaan kyseessä on kokeellinen hoito.

Edelleen päätöksien perustelujen mukaan Kela on pyytänyt [REDACTED] toimittamien selvityksien perusteella asiantuntijalääkärin arvon, jonka perusteella asiassa ei ole esitetty mitään olennaista uutta lääketieteellistä selvitystä, eikä lääkekannabista voida pitää tarpeellisena. [REDACTED] on hakenut toimeentulotukea takautuvasti lääkekannabisvalmisteeseen 1.9.2017 alkaen. Korkein hallinto-oikeus on 2.11.2018 antamassaan päätöksessä KHO 2018:148 ottanut kantaa Kelan toimivaltaan arvioida terveydenhuoltomenojen tarpeellisuutta, joten hallinto-oikeuden 17.10.2018 antamaa päätöstä ei voida soveltaa lokaan 2017 jälkeiselle ajalle. Korkein hallinto-oikeus on todennut Kelan voivan arvioida lääkityksen tarpeellisuutta myös suhteessa yleiseen hoitokäytäntöön muun muassa Kelan käytössä olevaa asiantuntemustaan hyödyntäen. [REDACTED] sairauskertomustietojen perusteella kipulääkkeitä on kokeiltu useita noin 20 vuoden aikana. [REDACTED] on suositeltu hermopäisen (neuropaattisen) kivun hoitoon venlaflaksiinia, mutta [REDACTED] ei ole halunnut aloittaa ja käyttää kyseistä lääkitystä, jonka seurauksena [REDACTED] hoitosuhde kipupoliklinikalle keskeytyi vuonna 2015. [REDACTED] on hakeutunut tammikuussa 2017 yksityisen neurologin vastaanotolle, jossa ensikäynnin yhteydessä on aloitettu lääkekannabisvalmisteen Bedrocan 0,5-1 g vuorokaudessa teenä tai vaporiisaattorilla. [REDACTED] kohdalla ei ole toteutettu nykyisin suositeltavia hermopäisen eli neuropaattisen kivun tai lääkehoidon periaatteita. Kelan lääkeostotiedot huomioiden [REDACTED] ei ole ollut käytössä asianmukaista hermopäisen kivun lääkehoitoa amitriptyliinin käytön lopettamisen jälkeen. Lääkekannabis ei kuulu hermopäisen kiputilan yleisesti hyväksytyyn hoitokäytännön mukaiseen kivunhoitoon, eikä suun ja kasvojen hermoperäisen kiputilojen hoito poikkeaa tästä. Asiassa ei ole tullut esille seikkoja, jonka vuoksi yleisesti hyväksytystä hoitokäytännöstä poikkeava hoitomuoto on perusteltua. Asiaa on arvioitu asiantuntijaryhmässä 24.10.2017, 23.1.2018, 1.2.2018 ja 28.5.2019.

Edelleen päätöksien perustelujen mukaan [REDACTED] on todettu pitkään jatkunut kiputila vasemmalla alaleuassa, johon hän on käyttänyt lääkitystä pitkään. [REDACTED] on saanut avun kiputilaan Bedrocan Cannabis Flos-valmisteella ja valmiste on ainoa oikea lääke, koska se rauhoittaa kivun lievityksen lisäksi hermoa ja vähentää siten yöllistä bruksausta, mistä kiputila aiheutuu. Käytettävissä olevien tietojen perusteella [REDACTED] on todettu vasemman alaleuan alemman hammaskuoppahermon, nervus mandibularis alveolaris inferioris, pitkäaikainen ärsyntyminen hammastoimenpiteen jälkeen ja tilannetta voidaan pitää hermoperäisenä kipuna. Fimean lääkekannabisvalmisteelle myöntämä erityislupa ei ole osoitus siitä, että viranomaisen on arvioinut lääkehoidon vaikuttavaksi tai turvalliseksi [REDACTED] hoidossa. Asian lääketieteellisessä arvioinnissa on katsottu, ettei riittäviä yksilöllisiä perusteita poiketen yleisestä hoitokäytännöstä ole esitetty, eikä hallinto-oikeuden päätös edellä todetuin perustuin muuta asian oikeudellista arviointia.

Edelleen päätöksiä perustelujen mukaan [REDACTED] yksityisiä neurologikäyntejä ei voida katsoa perustoimeentulotuessa huomiotavaksi tarpeelliseksi terveydenhuoltomenoksi enää 31.10.2017 jälkeen, koska käynnit liittyvät lääkekannabikseen, eikä asiassa ole ilmennyt erityistä perustetta käyntien huomioimiseen perustoimeentulotuen tarpeellisina muina terveydenhuoltomenoina. Lääkekannabista ei ole katsottu tarpeelliseksi terveydenhuoltomenoksi [REDACTED] kohdalla 31.10.2017 jälkeen. Muuntorangaistus ei vaikuta kyseessä olevan menon tarpeellisuuden arviointiin toimeentulotuessa, koska tarpeellisuuden arvio perustuu lääketieteellisiin perusteisiin hoitokäytännöstä poikkeamiseksi. Asiassa ei ole ilmennyt perusteita takautuvan toimeentulotuen määräämiseksi muilta kuin lääkekannabiksen ja siihen liittyvien yksityisneurologin käyntien osalta. Arvio lääkekannabiksen tarpeellisuudesta ei ole muuttunut, eikä kyseistä menoa ja siihen liittyviä yksityislääkärikäyntejä voida huomioida perustoimeentulotuessa käytettävissä olevin tiedoin ajalle 1.11.2017–31.8.2019.

2. Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätös 22.11.2019

Kela on 20.8.2019 tekemällään päätöksellä tarkastanut [REDACTED] elokuun 2019 perustoimeentulotuen ja hylännyt hakemuksen perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan-lääkekannabisvalmisteeseen. Päätöstä on perusteltu samoin tavoin kuin edellä selostettuja Kelan 14.5., 7.6., 4.7. ja 29.7.2019 sekä Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä.

Kela on 26.9.2019 tekemällään päätöksellä tarkastanut [REDACTED] syyskuun 2019 perustoimeentulotuen ja hylännyt hakemuksen perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan-lääkekannabisvalmisteeseen. Päätöstä on perusteltu samoin tavoin kuin edellä selostettuja Kelan 14.5., 7.6., 4.7. ja 29.7.2019 sekä Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä.

Kelan oikaisuvaatimuskeskus on hylännyt [REDACTED] oikaisuvaatimukset ja pysyttänyt Kelan päätökset. Kelan oikaisuvaatimuskeskus on perustellut päätöstään samoin tavoin kuin edellä selostettua Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä. Lisäksi päätöstä on perusteltu sillä, että [REDACTED] ei ole esittänyt oikaisuvaatimuksissaan uutta lääketieteellistä selvitystä, joten [REDACTED] lääkehoidon tarpeellisuutta ei ole arvioitava uudelleen Kelan asiantuntijalääkärin toimesta. Bedrocan Cannabis Flos-valmistetta ei voida pitää lääketieteellisesti perusteltuna tarpeellisena terveydenhuoltomenona neurologi Laaksosen lausunnosta huolimatta.

3. Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätökset 21.–23.1.2020

Kela on 17.10.2019 tekemällään päätöksellä hylännyt [REDACTED] loka-marraskuun 2019 hakemukset perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan-lääkekannabisvalmisteeseen. Päätöstä on perusteltu samoin tavoin kuin edellä selostettuja Kelan 14.5., 7.6., 4.7. ja 29.7.2020 sekä Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä.

Kela on 2.12.2019 tekemällään päätöksellä tarkastanut [REDACTED] loka-marraskuun 2019 perustoimeentulotuen ja hylännyt hakemukset perustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan-lääkekannabisvalmisteeseen. Päätöstä on perusteltu samoin tavoin kuin edellä selostettuja Kelan 14.5., 7.6., 4.7., 29.7.2019 sekä Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä.

Kelan oikaisuvaatimuskeskus on hylännyt [REDACTED] oikaisuvaatimukset ja pysyttänyt Kelan päätökset. Kelan oikaisuvaatimuskeskus on perustellut päätöksiään samoin tavoin kuin edellä selostettua Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä. Lisäksi päätöstä on perusteltu sillä, että Toimitettujen sairauskertomus- ja lääkeostotietojen perusteella [REDACTED] särkylääkekokeilut ovat ajoittuneet ajalle ennen vuotta 2014. Kivun hoitoon soveltuvien lääkkeiden ostotiedot vuosina 2014–2016 eivät ole määrältään viitanneet päivittäiseen käyttöön. Tammikuun 2017 jälkeen [REDACTED] ei ole sairausvakuutuksesta korvattuja kivun hoitoon tarkoitettuja lääkeostoja 21.11.2019 mennessä. Lisäksi päätöksen mukaan takautuvaa toimeentulotukea koskeva vaatimus on jätetty tutkimatta, koska takautuvaa toimeentulotukea ei ole haettu 7.10.2019 ja 6.11.2019 Kelaan saapuneilla hakemuksilla. Kelan oikaisuvaatimuskeskus ei tutki asiaa takautuvan toimeentulotuen osalta ensias- teena.

4. Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätös 3.3.2020

Kela on 19.12.2019 tekemällään päätöksellä hylännyt [REDACTED] joulukuun 2019 hakemukset perustoimeentulotuen myöntämisestä, koska tulot ylittävät perustoimeentulotuessa huomioitavat menot. [REDACTED] on toimittanut laskel- man lääkeostosta ja Kaukajärven apteekin kuitenkin 4.12.2019, jotka käsitellään erillisellä päätöksellä.

Kelan oikaisuvaatimuskeskus on jättänyt [REDACTED] oikaisuvaatimuksen tut- kimatta. Päätöksen perustelujen mukaan [REDACTED] on vaatinut joulukuulle 2019 annetun päätöksen oikaisemista ennen kuin [REDACTED] on annettu pää- töstä joulukuulle 2019. Oikaisua on vaadittu joulukuulta ennenaikaisesti. Li- säksi [REDACTED] on hakenut toimeentulotukea oikaisuvaatimuksellaan taanneh- tivasti 1.10.2017 alkaen lääkekannabisvalmisteseen. [REDACTED] vaatimus on kohdistettu 2.12.2019 annettuun päätökseen, jolla ei ole käsitelty takautuvaa toimeentulotukea, koska takautuvaa toimeentulotukea ei ole haettu.

5. Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätökset 22.–23.4.2020

Kela on 24.1.2020 tekemällään päätöksellä tarkastanut [REDACTED] joulukuun 2019 perustoimeentulotuen ja hylännyt [REDACTED] hylännyt hakemuksen pe- rustoimeentulotuen myöntämisestä Bedrocan-lääkekannabisvalmisteseen. Päätöstä on perusteltu samoin tavoin kuin edellä selostettuja Kelan 14.5., 7.6., 4.7., 29.7. ja 20.8.2019 sekä Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä.

Kelan oikaisuvaatimuskeskus on jättänyt tutkimatta [REDACTED] vaatimuksen Bedrocan lääkkeen tarpeellisuudesta joulukuun 2019 jälkeisen ajan osalta ja hylännyt [REDACTED] oikaisuvaatimuksen Bedrocan-lääkekannabisvalmisteen osalta sekä pysyttänyt Kelan päätöksen. Kelan oikaisuvaatimuskeskus on pe- rustellut päätöksiään samoin tavoin kuin edellä selostettua Kelan oikaisuvaati- muskeskuksen 12.–15.8.2019 tekemiä päätöksiä. Lisäksi päätöksiä on perus- teltu sillä, että oikaisuvaatimuskeskus ei tutki ensias- teena lääkemenon huomi- oimista jatkossa. Hoitokiellon osalta on todettu, että terveydenhuoltolaki vel- voittaa kunnat antamaan riittävän terveydenhuollon asukkailleen henkilön ter- veydentilan edellyttämässä ajassa. Asiantuntijalääkärin 8.1.2020 antaman ar- vion mukaan uutta lääketieteellistä selvitystä ei ole esitetty, minkä takia asiaa ei ole arvioitu uudelleen toimeentulotuen terveydenhuoltomenojen asiantunti- jaryhmässä. [REDACTED] toimeentulotukihakemus on ratkaistu lääkemenon

osalta toimeentulotukilain säännöksiä oikein noudattaen.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätöksiä on muutettava siten, että [REDACTED] myönnetään toimeentulotukea välttämättömästä lääkkeestä (Bedrocan Cannabis Flos-valmiste) aiheutuneisiin kustannuksiin 408,53 euroa touko-, kesä-, heinä-, elo-, syys-, loka-, marras- ja joulukuulle 2019. Toimeentulotukea on myönnettävä takautuvasti välttämättömästä lääkkeestä aiheutuneisiin menoihin ajalle 1.11.2017–1.4.2019. Bedrocan Cannabis Flos-valmisteen korvattavuudesta perustoimeentulotuessa on tehtävä pysyvä päätös laillisena lääkemenona. Yksityisen neurologin käynnit on otettava huomioon laillisena menona perustoimeentulotuessa. Oikeusistuinten on asetettava Kelalle moraaliset ja oikeudelliset rajat. Asiassa on selvitettävä, onko hoitokielto laillinen ja voidaanko hoitokielto ulottaa määräämättömään tulevaisuuteen. Lisäksi hallinto-oikeuden on selvitettävä, milloin potilas on virallisesti julkisen terveydenhuollon erikoispoliklinikan potilas ja miksi Kela jatkuvasti kirjoittaa muunnettua totuutta asiassa ja muistuttaa Tampereen yliopistollisen sairaalan ylilääkärin tekemästä murhan yrityksestä teksteissään.

[REDACTED] vaatii, että hallinto-oikeus tutkii vireillä olevissa asioissa hänen oikeuttaan saada hyvitystä oikeudenkäynnin viivästymisen vuoksi. Yksityisellä asianosaisella on oikeus saada valtion varoista kohtuullinen hyvitys, jos oikeudenkäynti viivästyy siten, että se loukkaa asianosaisen oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa.

Perusteet

[REDACTED] kärsii nervus mandibularis alveolaris inferior -hermon ärtymästä, jonka syy on yöaikainen hampaiden narskuttelu eli pruksaus. Bedrocan Cannabis Flos-valmiste on välttämätön lääke, jota ei voida vaihtaa, eikä korvata toisella lääkkeellä. [REDACTED] on tietoinen kannabiksen vaikutuksista. [REDACTED] sairaudessa ei ole tapahtunut muutoksia. Hammashermokivut ovat verrattavissa kidutukseen ilman oikeaa lääkitystä. [REDACTED] on tehty useaan kertaan hammashermokuvaus ja mitään hermovikoja ei ole löytynyt kuvien perusteella. [REDACTED] on käyttänyt 60-70 kappaletta eri vahvuisia purentakiskoja, joita käytetään purentavoimien tasaiseen jakautumiseen hampaiden kesken ja lievittämään narskutteluvoimia. [REDACTED] on yli 20 vuoden ajan joutunut käyttämään erilaisia kipulääkkeitä hermokipuun. [REDACTED] kunto on romahtanut siten, että hän on vuodelevossa joka päivä 18 tuntia. [REDACTED] yöunet ovat yhdestä tunnista yhteen ja puoleen tuntiin ilman lääkekannabista, ja lääkekannabiksen avulla hän voi nukkua kolmesta tunnista neljään ja puoleen tuntiin. Pitkäaikainen väsymystila rasittaa sydäntä ja siihen liittyy lihaskipua, hui- mausta, unettomuutta ja ruokahaluttomuutta. [REDACTED] on jatkuvassa aliravitsemustilassa ja hänen vaivansa on kuolemaan johtava. Todelliset käyttövarat kuukautta kohden jäävät alle 20 euroon kuukaudessa ja velkaantuminen jatkuu ja jatkuu. [REDACTED] on siirtymässä palliatiiviseen hoitoon eli oireita lievittämään hoitoon, millä tarkoitetaan parantumattoman sairauden hoitoa sisältäen saattohoidon. Hoidon päämääränä on lievittää kipua, henkistä kärsimystä ja tarjota potilaalle mahdollisimman hyvä elämänlaatu.

Kela ei voi jättää ketään ilman apua ja välttämätöntä lääketukea. Kela asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan. [REDACTED] ei ole varaa hakea lääkettä apteekista ja Kela ei korvaa lääkettä. Tämän perusteella vain varakkailla ihmisillä

on oikeus terveyteen ja ihmisarvoiseen elämään. Kela on rikkonut perustuslain 7 §:ää erityisesti sakon muuntorangaistuksen aikana. Ihmisoikeuksiin kuuluu ehdottomasti välttämätön lääke, jonka neurologian erikoislääkäri [REDACTED] on määrännyt. Neurologian erikoislääkäri [REDACTED] on kirjoittanut potilasselvityksen ja reseptin. Lisäksi Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen on Fimean erityislupa. Kelan on otettava huomioon yksilölliset erityistarpeet siten, että asiakkaan lääkkeen saanti on taloudellisesti turvattu. Lääkekannabiksen käyttäjillä ei ole mitään oikeusturvaa asiassa.

[REDACTED] on keskustellut asiastaan Terveiden- ja hyvinvointilaitoksen hallintoylilääkärin kanssa, jonka mukaan lääkärin määrätessä hoidon ja kirjoittaessa reseptin, lääkäri samalla ottaa lain mukaisen vastuun potilaasta, eikä Kela. Mikäli toimeentulotuenhakijalla ei ole toimittava apteekin lääkelaskelmaa, hän ei ole siinä kuussa oikeutettu toimeentulotukeen, vaikka lääke on määrätty hakijalle laillisenä lääkkeenä. Hallintoylilääkärin mukaan lääkekannabikselle ei tarvitse olla sairausvakuutuskorvattavuutta toimeentulotukeen oikeutettuna laillisenä lääkkeenä, koska sitä ei toimeentulotukilaki edellytä. Lääkärin määräämät lääkkeet on hyväksyttävä laillisenä lääkemenona toimeentulotukilain 7 §:n mukaan, eikä sillä ole merkitystä onko lääkkeen määrännyt yksityinen vai julkisen terveydenhuollon palveluksessa oleva laillistettu lääkäri.

Kelan asiantuntijalääkärin lausunto on otettava tarkempaan arvioon. Kelan asiantuntijalääkärin lausunto ei voi olla ratkaiseva tekijä asiassa, eikä Kelan asiantuntijalääkärillä tule olla näin suurta painoarvoa. Kelan asiantuntijalääkärit ovat syyllistyneet todisteen väärentämiseen. Kela käyttää yhtäjaksoisesti määrittelemättömään tulevaisuuteen saakka asiantuntijalääkärin lausunnossa olutta perustetta ”Sinulla ei jatkossa ole oikeutta saada perustoimeentulotukea kannabisvalmisteen ostamiseen. Jatkossa sinulle ei tulla myöntämään perustoimeentulotukea, koska lääkekannabista ei voida pitää tarpeellisenä ja välttämättömänä perustoimeentulotuessa huomioitavana terveydenhuoltomenona”. Kela ei pidä [REDACTED] selvityksiä riittävänä. Kelan päätöksenteko ei perustu yksilölliseen harkintaan ja Kelan asiantuntijalääkäri päättää siitä myönnetäänkö hakijalle toimeentulotukea välttämättömään lääkkeeseen. Kela ei ole yhdessäkään päätöksessään perustellut sitä, mitä todellisuudessa potilasta hoitava lääkäri on arvioinut ja lausunut. Julkisen terveydenhuollon lääkärit ovat kehottaneet [REDACTED] kääntymään yksityisen neurologin puoleen, jotta hänelle kirjoitettaisiin kannabisresepti. Kelan toiminta on kiusantekoa. Jatkuvalle oravanpyörälle ei näy loppua. Lisäksi etuuskäsittelijät ovat syyllistyneet todisteen väärentämiseen ja syys- ja lokakuun 2019 perustoimeentulotukipäätöksistä on tehty rikosilmoitukset.

Bedrocan Cannabis Flos-valmisteen korvattavuudesta perustoimeentulotuessa on tehtävä pysyvä päätös laillisenä lääkemenona, koska vaiva, lääkitys, tulot ja menot ovat pysyneet samoina. Tämä säästää yhteiskunnan aikaa, vaivaa ja rahaa. [REDACTED] ei näe siinä mitään järkeä, että joka kuukausi Kelan oikaisuväitöskeskuksen päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta.

Yksityisen neurologin käynnit on huomioitava perustoimeentulotuessa, koska julkisen terveydenhuollon puolella on edelleen voimassa hoitokielto, joka on ollut voimassa yli neljä vuotta. Kela on edellyttänyt [REDACTED] edelleen kääntymään julkisen terveydenhoidon puoleen hoidon uudelleen arvioimiseksi, vaikka [REDACTED] on kokenut murhan yrityksen ja kuoleman vaaraan jättämisen sen taholta. Tampereen yliopistollisen sairaalan ylilääkäri on määrännyt

hoitokiellon niin pitkäksi aikaa kuin käyttää lääkekannabista. on pakotettu käymään yksityisellä neurologilla hoidossa, koska hänellä ei ole oikeutta erikoissairaanhoidon.

Kela on käyttänyt harkintavaltaansa väärin, eikä Kela ole hoitanut asiaa hyvää hallintotapaa käyttäen, yhdenvertaisuus- ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaisesti. Kela on polkenut etuuksia ja oikeuksia tahallisesti, harkitusti ja törkeästi. Kela on ennakoasenteellinen, syrjivä ja lääkekannabisvastainen. Kela on rikkonut oikeutetun luottamussuojan, tasapuolisuuden ja puolueettomuuden. Toimeentulokiasiakkaan tulee voida luottaa viranomaiseen. Kela on jättänyt kaikki liitteet ja selvitykset käsittelemättä, eikä ole tehnyt päätöksiä käytettävissään olevien tietojen pohjalta, mitä hallintolain 6 § edellyttää. Kela on pitkittänyt tahallisesti toimeentulotukihakemuksen käsittelyaikaa noin kuukaudeksi, vaikka laki edellyttää päätöksentekoon seitsemää arkipäivää. Kela on tehnyt kielteisen päätöksen yli kuukauden ajalle, vaikka lain mukaan kielteisistä päätöistä ei voi ulottaa epämääräiseen tulevaisuuteen. Kela on edellyttänyt, että toimittaa kansallisia ja kansainvälisiä tutkimuksia asiasta, vaikka niiden toimittaminen kuuluu potilasta hoitavalle lääkärille. Kela käyttää itsevaltiaasti monopoliasemaansa lääkkeisiin nähden, vaikka sille kuuluu asiassa vain lääkkeen korvattavuusedellytyksien arvioiminen. Kela on myös syyllistynyt hallintolainkäyttölain 31 §:n mukaiseen rikkomukseen, kun Kela ei ole laittanut ajoissa hallinto-oikeuden päätöstä täytäntöön, eikä Kela ole hakenut täytäntöönpanonkieltoa. Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei estä päätöksen täytäntöönpanemista.

Lausunnot ja selitykset

Kelan oikaisuvaatimuskeskus on antanut lausunnot, joiden mukaan sosiaali- ja terveysministeriön 12.6.2017 antaman muistion mukaan Kela voi käyttää omaa ja tarpeen mukaan hankkimaansa terveydenhuollollista ja lääkealan asiantuntemusta päätöksentekonsa tukena myöntäessään perustoimeentulotukea lääkkeisiin, ravitsemus- ja ravintovalmisteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan erityislupavalmisteen hankintaan myönnettävän toimeentulotuen tarpeellisuuden harkitsee Kela. lääkekannabishoidon tarpeellisuutta on arvioitu Kelan toimeentulotuen terveydenhuoltomenojen asiantuntijaryhmässä vuosina 2017, 2018 ja 2019. Lisäksi asiaa on arvioitu Kelan asiantuntijalääkärin toimesta vuosina 2017, 2018, 2019 ja 2020.

on antanut selitykset ja toimittanut lisäselvitystä.

Merkintä

Asiaa ratkaistaessa ovat olleet esillä Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätöksestä 22.12.2017 tekemän valituksen (hallinto-oikeuden diaarinumero 00044/18/6142) asiakirjat ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden asiassa antama päätös 17.10.2018 numero 18/0481/4.

Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus ei tutki hallintokantelua, eikä moraalisten ja oikeudellisten rajojen asettamista Kelalle, hoitokiellon laillisuutta ja pituutta sekä julkisen terveydenhuollon erikoispoliklinikan potilaana olemista koskevia vaatimuksia.

Hallinto-oikeus hylkää valitukset toukokuun 2019 ja pysyväispäätöstä koskevan vaatimuksen osalta.

Yksityisen neurologin käyntien osalta valituksenalaiset päätökset kumotaan ja asia palautetaan Kelalle uudelleen käsiteltäväksi.

Bedrocan Cannabis Flos-valmisteiden lääkemenojen osalta valituksenalaiset kesä-joulukuuta 2019 koskevat päätökset 12.–15.8.2019, 22.11.2019, 21.–23.1.2020, 3.3.2020 ja 22.–23.4.2020 kumotaan ja asia palautetaan Kelalle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeus palauttaa asian Kelalle uudelleen käsiteltäväksi sen arvioimiseksi, onko [REDACTED] ollut oikeus saada takautuvaa toimeentulotukea Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen ajalle 1.11.2017–1.4.2019.

Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen viivästysshyvytyksen maksamisesta.

Perustelut

Tutkimatta jättäminen

Tuomioistuinlain 4 luvun 1 §:n mukaan hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee ne hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan hallintolainkäyttölaissa (586/1996) tai muussa laissa.

Nyt ratkaistavana olevassa asiassa on kyse toimeentulotuesta tehdystä valituksesta. [REDACTED] on moittinut Kelan toimintaa ja päätöksentekoa. [REDACTED] on vaatinut, että oikeusistuinten on asetettava Kelalle moraaliset ja oikeudelliset rajat. Lisäksi on selvitettävä, onko hoitokielto laillinen ja voidaanko hoitokielto ulottaa määräämättömään tulevaisuuteen sekä milloin potilas on virallisesti julkisen terveydenhuollon erikoispoliklinikan potilas.

Hallinto-oikeus käsittelee viranomaisten päätöksistä tehtyjä valituksia. Hallinto-oikeuden toimivaltaan ei kuulu viranomaisten menettelyä koskevien hallintokanteluitten tai sen luonteisten vaatimusten tutkiminen. Hallinto-oikeuden toimivaltaan ei myöskään kuulu terveydenhuollon ammattihenkilöiden eikä muidenkaan viranomaisten toiminnan ohjaaminen.

Perustoimeentulotuen myöntäminen yksityisen neurologin käynteihin

Sovellettavat säännökset

Toimeentulotuesta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Saman lain 7 b §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot.

Saatu selvitys ja hallinto-oikeuden johtopäätös

██████████ on esittänyt Kelaan 17.6.2019 Mehiläinen Neo Turku neurologian erikoislääkäri ██████████ 24.5.2019 antaman selvityksen lääkärin antamasta hoidosta ja perityistä palkkioista 150 euroa.

Vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot otetaan toimeentulotukea myönnettäessä huomioon muina perusmenoina tarpeellisen suuruisina. Vähäistä suuremmilla terveydenhuoltomenoilla tarkoitetaan muita kuin perusosaan sisältyviä, kalliita tai määrältään suuria terveydenhuoltomenoja, joita ei ole voitu korvata riittävästi muista järjestelmistä. Toimeentulotukea määrättäessä otetaan huomioon pääsääntöisesti vain julkisia terveydenhuoltopalveluja käytettäessä aiheutuneet menot. Yksityisestä terveydenhuollosta johtuvat kustannukset voidaan ottaa huomioon vain poikkeuksellisesti, esimerkiksi jos asiakkaalle välttämätöntä palvelua tai hoitomuotoa ei ole ollut tarjolla julkisen terveydenhuollon puolella, jos hoidon tarve on ollut kiireellinen ja julkiseen palveluun pääsy olisi kestänyt liian kauan tai jos asiakas on ollut yksityisen terveydenhuollon asiakkaana ja syntyneen hoitosuhteen jatkuvuus on tärkeää.

██████████ tarpeellisen ja välttämättömän Bedrocan Cannabis Flos-lääkevalmisteen saamiseksi neurologian erikoislääkäri ██████████ kanssa syntyneen hoitosuhteen jatkuvuus on tärkeää. Näissä olosuhteissa yksityisen terveydenhuollon palvelun käyttämisestä johtuneita kustannuksia on pidettävä toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:ssä tarkoitettuina toimeentulotukeen oikeuttavina menoina.

Toukokuun 2019 perustoimeentulotuki*Sovellettavat säännökset*

Toimeentulotuesta annetun lain 24 §:n 2 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua Kansaneläkelaitokselta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Hallintolain 49 c §:n 1 momentin mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos oikaisuvaatimusta ei ole tehty määräajassa, oikaisuvaatimus jätetään pykälän 2 momentin mukaan tutkimatta.

Hallintolain 59 §:n 1 momentin mukaan tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle. Saman pykälän 2 momentin mukaan vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Hallinto-oikeuden johtopäätös

Kela on ratkaissut ██████████ toukokuun 2019 perustoimeentulotukea koskevan asian 7.6.2019 tekemällään päätöksellä. Kelan päätökseen on liitetty lainmukainen oikaisuvaatimusohje. Kelan päätöksestä 7.6.2019 ilmenee, että päätös on postitettu ██████████ 10.6.2019. Kun muuta ei ole näytetty, ██████████ on katsottava saaneen tiedon päätöksestä 17.6.2019. Oikaisuvaatimuksen tekemiselle säädetyn 30 päivän määräajan viimeinen päivä on ollut 17.7.2019. ██████████:llä mainittua Kelan päätöstä koskeva oikaisuvaatimus on saapunut Kelaan 22.7.2019.

Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen on tullut jättää [REDACTED] oikaisuvaatimus toukokuun 2019 osalta säädetyn määräajan päättymisen jälkeen tehtynä tutkimatta. Valituksenalaisia päätöksiä 12.–15.8.2019 ei ole tältä osin syytä muuttaa.

Perustoimeentulotuen myöntäminen Bedrocan Cannabis Flos-kannabis-lääkevalmisteseen kesä-joulukuussa 2019

Sovellettavat säännökset ja lainvalmisteluaineisto

Toimeentulotuesta annetun lain 1 §:n mukaan toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Saman lain 7 §:n mukaan perustoimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon perusosalla katettavat menot (perusosa) sekä muut perusmenot, sen mukaan kuin jäljempänä erikseen säädetään.

Saman lain 7 b §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot.

Hallituksen esityksessä laeiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 358/2014) toimeentulotukilain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan muina kuin perusosaan sisältyvinä terveydenhuoltomenoina voitaisiin ottaa huomioon sekä määrältään suuret terveydenhuoltomenot että myös vähäisemmät terveydenhuoltomenot, mikäli niitä ei ole otettu huomioon toimeentulotuen perusosassa tai korvattu muista ensisijaisista järjestelmistä kuten sairausvakuutuksesta tai esimerkiksi vammaistuesta. Hyväksyttävänä muina kuin perusosaan sisältyvinä terveydenhuoltomenoina olisivat muun ohella terveydenhuollon ammattihenkilön määräyksellä hankitut lääkkeet, jotka eivät sisälly toimeentulotuen perusosaan.

Hallituksen esityksessä on todettu, että lain sanamuodon mukaisesti muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot otettaisiin tarpeellisen suuruisina huomioon. Käytännössä terveydenhuoltoviranomaisten määräämästä terveydenhuollosta syntyneet menot otetaan huomioon todellisen suuruisina. Muilta osin terveydenhuollon menojen kohtuullisuutta harkittaessa voidaan tarvittaessa käyttää terveydenhuollon asiantuntijan arviota. Toimeentulotukilaissa ei ole rajattu millään tavoin sitä, mistä johtuvaan terveydenhuoltomenoon tukea voidaan myöntää. Korvata voidaan sellaisiakin menoja, jotka eivät johdu sairauden hoidosta, kuten esimerkiksi kustannukset hedelmöityshoidosta, ehkäisytableteista tai tupakan vieroituslääkkeistä. Asiakkaalta voidaan edellyttää, että hän toimittaa lääkärin tai tarvittaessa erikoislääkärin lausunnon hoidon tai lääkkeen tarpeellisuudesta tai tarvittaessa muun terveydenhuollon ammattihenkilön arvion. Sen sijaan menoilta ei edellytetä Kela-korvattavuutta. Epäselvissä tapauksissa asiasta voidaan pyytää myös erillinen asiantuntijaselvitys.

Hallituksen esityksessä on edelleen todettu, että toimeentulotukea määrättäessä otetaan pääsääntöisesti huomioon vain julkisia terveydenhuoltopalveluja

käytettäessä aiheutuneet menot. Sen sijaan yleisesti hyväksytyn hoitokäytännön mukaisesti määrättyjen lääkkeiden huomiointi toimeentulotuessa ei ole riippuvainen siitä, onko lääke määrätty yksityisen vai julkisen terveydenhuollon palveluita käytettäessä.

Samoin lain 15 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotuki määrätään kuukaudelta. Toimeentulotuki voidaan tarpeen mukaan myöntää ja maksaa kuukautta lyhyemmältä tai pidemmältä ajalta.

Saatu selvitys

Lääkärintilauslausekkeiden mukaan [REDACTED] kärsii alveolaris-hermon vauriosta johtuvasta neuropaattisesta kivusta. [REDACTED] mukaan kivun syynä on ”bruksaus”, jonka takia hänellä on ollut kaikkiaan noin 60-70 eri purentakisko käytössä. [REDACTED] on kertomansa mukaan kokeillut 20 vuoden aikana 114 eri kipulääkettä. Näiden kokeilujen perusteella [REDACTED] on todennut lääkekannabisvalmisteen ainoaksi toimivaksi lääkkeeksi, ja lukuisat hammaslääkärit ovat puoltaneet tätä lääkitystä [REDACTED].

[REDACTED] valituksen liitteenä on neurologian erikoislääkäri [REDACTED] lääkärintilauslausekkeet 25.1.2017, 26.4.2017 ja 10.11.2017. Lausuntojen mukaan [REDACTED] on kokeillut laajasti neuropaattisen kivun lääkkeitä. Niistä ei ole ollut apua, ja niillä on ollut haittavaikutuksia lähinnä suolistoon. Triptyl on aiheuttanut suun kuivumista ja hampaiden reikiintymistä. [REDACTED] on käyttänyt Israelista hankkimaansa lääkekannabista, josta hän on saanut parhaan avun. Kipupoliklinikalla ei ole suostuttu määräämään lääkekannabista, vaan oli ehdotettu kokeiltavaksi Venlafaxinia. Lääkekannabis on välttämätön potilaalle, eikä sitä ole syytä vaihtaa toisiin valmisteisiin. Muita lääkkeitä [REDACTED] ei ole tällä hetkellä käytössä. Seurannassa ei ole ilmennyt väärinkäyttöepäilyä. [REDACTED] on saanut avun lääkekannabiksesta toisin kuin muista lääkkeistä, eikä lääkekannabiksesta ole ollut haittoja.

Fimealle 25.1.2017 tehdyn erityislupahakemuksen mukaan [REDACTED] on purentaongelma, bruksismi, ja hänelle on tehty toistuvia hammasoperaatioita. Hammaslääkäri on todennut [REDACTED] alveolaris-hermosärkyä. Särky ei ole kolmoishermosärkyä, eikä tehdyistä juurihoidoista tai hampaiden poistoista ole ollut apua. Neuropaattisen kivun lääkkeet on kokeiltu laajasti: Tramal, Norflex, Panacod, Lyrica, Gabapentin, Triptyl, Motifene Dual. Niistä haittoina on ollut suun kuivumista ja hampaiden reikiintymistä, ummetusta ja suolioireita. [REDACTED] on saanut avun Israelissa laillisesta lääkekannabiksesta. Kipupoliklinikan kanta on, ettei lääkekannabista voi kirjoittaa. Kroonisen kivun hoitoon kokeillaan Bedrocana neljäksi kuukaudeksi. Myyntiluvallista vastaavaa valmistetta ei ole saatavana. Sativex ei ole korvaava valmiste annosreitin tai annosekvivalentin perusteella. Erityislupahakemuksen 26.4.2017 mukaan [REDACTED] on käyttänyt neljän kuukauden koeannoksen ja verrattuna muihin kokeiltuihin lääkkeisiin apu on ollut merkittävä. [REDACTED] saa nukkua pidempiä aikoja kivun herättämättä ja hänen toimintakykynsä on lisääntynyt.

Hallinto-oikeuden johtopäätös

Toimeentulotukea myönnettäessä ratkaisevaa on lääkkeen tarpeellisuus potilaan hoidossa. Pääsääntöisesti lääkkeen hankintakustannukset tulee kattaa muina perusmenoina silloin, kun kyseessä on lääkärin määräämä lääke. Asiakkaalta voidaan edellyttää, että hän toimittaa lääkärintilauslausekkeen lääkkeen

tai hoidon tarpeellisuudesta. Asiakkaan tulee selvittää mahdollisuus saada lääkkeestä sairausvakuutuskorvaus, koska se on ensisijainen toimeentulotuen myöntämiseen nähden. Lääkevalmisteen tarpeellisuutta on harkittava asiakas-kohtaisesti. Tarpeellisuuden ratkaisee hoitava lääkäri. Kelan tehtävään perustoimeentulotuesta päättävänä viranomaisena ei kuulu lääketurvallisuudesta huolehtiminen tai lääkäreiden toiminnan valvonta, mutta sillä on lääkemenojen tarpeellisuutta arvioidessaan kuitenkin toimivalta arvioida lääkemääräysten perusteltavuutta kulloinkin ratkaistavana olevassa yksittäistapauksessa.

Toimeentulotukilain 7 b §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla huomioon otettavia muita perusmenoja ovat tarpeellisen suuruiset terveydenhuoltomenot. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussa KHO 2018:148 on todettu, että toimeentulotuesta annetun lain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 358/2014 vp) ilmenee, että lääkemenojen tarpeellisuutta arvioitaessa merkitystä voi olla sillä, onko lääkkeet määrätty yleisesti hyväksytyyn hoitokäytännön mukaisesti. Mainitussa hallituksen esityksessä lausutun mukaisesti tällaiseen lääkemääräyksen yleisen hoitokäytännön mukaisuuden arviointiin saattaa olla aihetta etenkin tilanteissa, joissa lääkemääräys on saatu yksityisen terveydenhuollon palveluja käytettäessä.

Kelan oikaisuvaatimuskeskuksen päätöksiä on perusteltu sillä, että Bedrocan Cannabis Flos-valmistetta ei voida ottaa menona huomioon perustoimeentulotuesta, koska pyydettyä lääketieteellistä selvitystä alveolaris-hermon vauriosta johtuvasta neuropaattisen kivun perusteista ei ole saatu ja kyseistä kannabislääkevalmistetta ei voida pitää tarpeellisena ja välttämättömänä terveydenhuoltomenona, eikä valmisteen käyttöä voida pitää [REDACTED] sairauden hoidossa yleisen hoitokäytännön mukaisena.

Neurologian erikoislääkäri [REDACTED] on lääkärinlausunnoissaan todennut, että [REDACTED] on kokeiltu laajasti neuropaattisen kivun lääkkeitä, joista ei ole ollut apua. [REDACTED] on saanut avun lääkekannabiksesta. Seuranassa ei ole ilmennyt väärinkäyttöpäilyjä eikä haittoja. [REDACTED] toteaa, että perusteet lääkkeelliseen kannabiksen kokeiluun ovat olemassa ja että lääke on välttämätön [REDACTED] Erikoislääkäri [REDACTED] on määrännyt [REDACTED] reseptillä lääkekannabista Bedrocan-kauppanimellä.

[REDACTED] on esittänyt riittävän selvityksen Bedrocan-lääkevalmisteen yksilöllisestä tarpeellisuudesta, minkä vuoksi kyseisen lääkkeen hankintamenoja on pidettävä toimeentulotukilain 7 b §:ssä tarkoitettuina toimeentulotukeen oikeuttavina menoina ja ne on otettava huomioon tarpeellisen suuruisina. Asiaa ei ole aihetta arvioida toisin sen seikan vuoksi, että [REDACTED] lääkekannabiksen käyttötarkoitusta ei Kelan arvion mukaan voida pitää lääkekannabiksen yleisesti hyväksyttynä käyttöaiheena. Asiaa ei ole syytä arvioida toisin vuodelta 2015 olevien Pirkanmaan sairaanhoitopiirin neurologian poliklinikan [REDACTED] koskevien potilaskertomusmerkintöjen perusteella taikka Kelan asiantuntijalääkäriin ja asiantuntijaryhmän antamien arvioiden perusteella.

Kelan oikaisuvaatimuskeskus ei ole voinut päätöksissä esitetyillä perusteilla hylätä [REDACTED] oikaisuvaatimuksia. Koska Kelalla on ollut asiassa toinen käsitys, asia palautetaan Kelalle uudelleen käsiteltäväksi ja uusien toimeentulotukipäätöksien ja -laskelmien tekemiseksi kesä-, heinä-, elo-, syys-, loka-, marras- ja joulukuulle 2019 siten, että [REDACTED] tarpeelliset terveydenhuoltomenot Bedrocan Cannabis Flos-valmisteen osalta otetaan perustoimeentulo-

tuessa täysimääräisesti huomioon. Ennen päätöksentekoa [REDACTED] on varattava tilaisuus esittää selvitykset kesä-, heinä-, elo-, syys-, loka-, marras- ja joulukuun 2019 näistä lääkekustannuksista.

Koska toimeentulotuki määrätään kuukaudelta, ei Bedrocan Cannabis Flos-valmisteesta aiheutuneista lääkemenoista voida antaa [REDACTED] vaatimaa pysyvää päätöstä.

Takautuvan toimeentulotuen myöntäminen Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen ajalle 1.11.2017–1.4.2019

Sovellettavat säännökset

Toimeentulotuesta annetun lain 15 §:n 4 momentin mukaan toimeentulotuki tai osa siitä voidaan erityisestä syystä takautuvasti myöntää toteennäytettyjen toimeentulotukeen oikeuttavien menojen maksamiseen.

Saatu selvitys ja hallinto-oikeuden johtopäätös

[REDACTED] on hakenut 15.4.2019 takautuvaa toimeentulotukea 1.9.2017 alkaen Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen.

Takautuvaa toimeentulotukea voidaan myöntää vain laissa mainitusta erityisestä syystä. Arvioitaessa erityisiä syitä on yleensä lähdettävä siitä, että hakija olisi ollut toimeentulotuen tarpeessa menojen syntyessä.

Asiakirjoista saadun selvityksen perusteella [REDACTED] on myönnetty syyskuun 2017 hakemuksen mukaisesti perustoimeentulotukea Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen 404,15 euroa. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden 17.10.2018 antamalla päätöksellä lokakuun 2017 osalta asia on palautettu Kelalle uudelleen käsiteltäväksi siten, että [REDACTED] tarpeelliset terveydenhuoltomenot Bedrocan-valmisteen osalta otetaan perustoimeentulotuessa täysimääräisenä huomioon.

Kelä on ratkaissut [REDACTED] hakemukset haetun lääkkeen tarpeellisuuden perusteella. Asiaa ei ole arvioitu sillä perusteella, onko [REDACTED] esittänyt erityisen syyn takautuvan toimeentulotuen myöntämiselle.

Koska lääkkeestä aiheutuneet kustannukset ovat olleet toimeentulotuesta annettussa laissa tarkoitettuja vähäistä suurempia terveydenhuoltomenoja, asia palautetaan Kelalle uudelleen käsiteltäväksi sen arvioimiseksi, onko [REDACTED] ollut oikeus saada takautuvaa toimeentulotukea Bedrocan Cannabis Flos-valmisteeseen ajalle 1.11.2017–1.4.2019.

Vaatus oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä

Sovellettavat säännökset

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan yksityisellä asianosaisella on oikeus saada valtion varoista 6 §:ssä tarkoitettu kohtuullinen hyvitys, jos oikeudenkäynti viivästyy siten, että se loukkaa asianosaisen oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa.

Saman lain 4 §:n 1 momentin mukaan arvioitaessa, onko oikeudenkäynti viivästynyt, otetaan oikeudenkäynnin keston lisäksi huomioon erityisesti: 1) asian laatu ja laajuus; 2) asianosaisten, viranomaisten ja tuomioistuinten toiminta oikeudenkäynnissä; 3) asian merkitys asianosaiselle. Saman lainkohdan 2 momentin mukaan oikeudenkäynnin viivästymistä arvioitaessa otetaan lisäksi huomioon Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, joka koskee ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/1990) 6 artiklan 1 kappaleen soveltamista.

Saman lain 5 §:n 2 momentin mukaan hallintolainkäyttöasiassa oikeudenkäynnin kestona huomioon otettava aika alkaa, kun vireillepanoasiakirja on toimitettu asianomaiselle tuomioistuimelle tai viranomaiselle. Oikeudenkäynnin kestona huomioon otettava aika alkaa kuitenkin jo oikaisuvaatimuksen tai muun vastaavan hallintomenettelyssä käsiteltävän vaatimuksen tekemisestä, jos tällainen vaatimus on lain mukaan tehtävä ennen kuin päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Erityisestä syystä oikeudenkäynnin kestona huomioon otettava aika voi alkaa tätä aikaisemmasta ajankohdasta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain ja hallintolainkäyttölain muuttamisesta (HE 85/2012 vp) on yleisperusteluissa todettu, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asianosaisilla on oltava käytettävissään ihmisoikeussopimuksen 13 artiklassa tarkoitettu tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä oikeudenkäynnin viivästymistä vastaan. Edelleen yleisperusteluissa on todettu, että oikeudenkäynnin keston kohtuullisuus ratkaistaan kunkin tapauksen olosuhteiden kokonaisarvioinnin perusteella. Useissa ihmisoikeustuomioistuimen tuomioissa on todettu tavoitteeksi, ettei mikään oikeusaste käsitelisi asiaa vuotta kauemmin.

Saatu selvitys ja hallinto-oikeuden johtopäätös

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 5 §:n 2 momentin mukainen oikeudenkäynnin kestona huomioon otettava aika on alkanut valituksenalaisten päätöksien 12.–15.8.2019 osalta 27.5.2019 ja 22.7.2019, jolloin oikaisuvaatimukset ovat tulleet vireille Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa, ja on päättynyt tämän ratkaisun antopäivänä.

_____ asian käsittelyn vaiheet Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa tai Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa eivät ole sinänsä muodostuneet kohtuuttoman pitkiksi, vaikka käsittelyaika hallinto-oikeudessa onkin muodostunut hieman tavanomaista pidemmäksi ottaen huomioon, että valitus on saapunut hallinto-oikeudelle 19.8.2019. Muutoksenhakuasian kokonaiskäsittelyaika Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa ja hallinto-oikeudessa on ollut siten oikaisuvaatimuksen 27.5.2019 osalta noin vuosi ja 7 kuukautta ja oikaisuvaatimuksen 22.7.2019 osalta noin vuosi ja 5 kuukautta, eikä niitä ole lain 4 §:n 1 momentissa säädetty seikat huomioon ottaen pidettävä viivästymisen hyvittämisestä arvioitaessa kohtuuttoman pitkinä. Näin ollen perusteita oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämiseen ei ole.

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 5 §:n 2 momentin mukainen oikeudenkäynnin kestona huomioon otettava aika on alkanut valituksenalaisen päätöksen 22.11.2019 osalta 3.10.2019, jolloin oikaisuvaatimus

on tullut vireille Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa, ja on päättynyt tämän ratkaisun antopäivänä.

███'n asian käsittelyn vaiheet Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa tai Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa eivät ole sinänsä muodostuneet kohtuuttoman pitkiksi, vaikka käsittelyaika hallinto-oikeudessa onkin muodostunut hieman tavanomaista pidemmäksi ottaen huomioon, että valitus on saapunut hallinto-oikeudelle 2.12.2019. Muutoksenhakuasian kokonaiskäsittelyaika Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa ja hallinto-oikeudessa on ollut yhteensä noin vuosi ja 2 kuukautta, eikä sitä ole lain 4 §:n 1 momentissa säädetty seikat huomioon ottaen pidettävä viivästymisen hyvittämisestä arvioitaessa kohtuuttoman pitkänä. Näin ollen perusteita oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämiseen ei ole.

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 5 §:n 2 momentin mukainen oikeudenkäynnin kestonä huomioon otettava aika on alkanut valituksenalaisten päätöksiön 21.–23.1.2020 osalta 9.12.2019, jolloin oikaisuvaatimus on tullut vireille Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa, ja on päättynyt tämän ratkaisun antopäivänä.

███'n asian käsittelyn vaiheet Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa tai Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa eivät ole sinänsä muodostuneet kohtuuttoman pitkiksi, vaikka käsittelyaika hallinto-oikeudessa onkin muodostunut hieman tavanomaista pidemmäksi ottaen huomioon, että valitus on saapunut hallinto-oikeudelle 31.1.2020. Muutoksenhakuasian kokonaiskäsittelyaika Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa ja hallinto-oikeudessa on ollut yhteensä noin vuosi, eikä sitä ole lain 4 §:n 1 momentissa säädetty seikat huomioon ottaen pidettävä viivästymisen hyvittämisestä arvioitaessa kohtuuttoman pitkänä. Näin ollen perusteita oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämiseen ei ole.

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 5 §:n 2 momentin mukainen oikeudenkäynnin kestonä huomioon otettava aika on alkanut valituksenalaisen päätöksen 3.3.2020 osalta 13.12.2019, jolloin oikaisuvaatimus on tullut vireille Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa, ja on päättynyt tämän ratkaisun antopäivänä.

███'n asian käsittelyn vaiheet Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa tai Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa eivät ole sinänsä muodostuneet kohtuuttoman pitkiksi, vaikka käsittelyaika hallinto-oikeudessa onkin muodostunut hieman tavanomaista pidemmäksi ottaen huomioon, että valitus on saapunut hallinto-oikeudelle 16.3.2020. Muutoksenhakuasian kokonaiskäsittelyaika Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa ja hallinto-oikeudessa on ollut yhteensä noin vuosi, eikä sitä ole lain 4 §:n 1 momentissa säädetty seikat huomioon ottaen pidettävä viivästymisen hyvittämisestä arvioitaessa kohtuuttoman pitkänä. Näin ollen perusteita oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämiseen ei ole.

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 5 §:n 2 momentin mukainen oikeudenkäynnin kestonä huomioon otettava aika on alkanut valituksenalaisten päätöksiön 22.–23.4.2020 osalta 5.2.2020, jolloin oikaisuvaatimus on tullut vireille Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa, ja on päättynyt tämän ratkaisun antopäivänä.

███'n asian käsittelyn vaiheet Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa tai Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa eivät ole sinänsä muodostuneet kohtuuttoman pitkiksi, vaikka käsittelyaika hallinto-oikeudessa onkin muodostunut hieman

tavanomaista pidemmäksi ottaen huomioon, että valitukset ovat saapuneet hallinto-oikeudelle 27.4.2020 ja 29.4.2020. Muutoksenhakuasian kokonaiskäsitelyaika Kelan oikaisuvaatimuskeskuksessa ja hallinto-oikeudessa on ollut yhteensä noin 10 kuukautta, eikä sitä ole lain 4 §:n 1 momentissa säädetty seikat huomioon ottaen pidettävä viivästymisen hyvittämistä arvioitaessa kohtuuttoman pitkänä. Näin ollen perusteita oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämiseen ei ole.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Laki toimeentulotuesta 7 a §

Muutoksenhaku

Toimeentulotuesta annetun lain 24 §:n 3 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (toimeentulotukiasia, valituslupa)

Esittelijä

Tiia Pekkala

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Vesa Sirkesalo ja Johanna Virmavirta.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös

kirjeitse

Jäljennös

Kelan oikaisuvaatimuskeskus

Oikeudenkäyntimaksu

maksutta

tp

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Toimeentulotukilain 24 §:n 3 momentin mukaan valituslupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtäläisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen tai sähköisen viestin saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
  - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
  - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
  - miltä kohdista päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
  - vaatimusten perustelut
  - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00 – 16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>